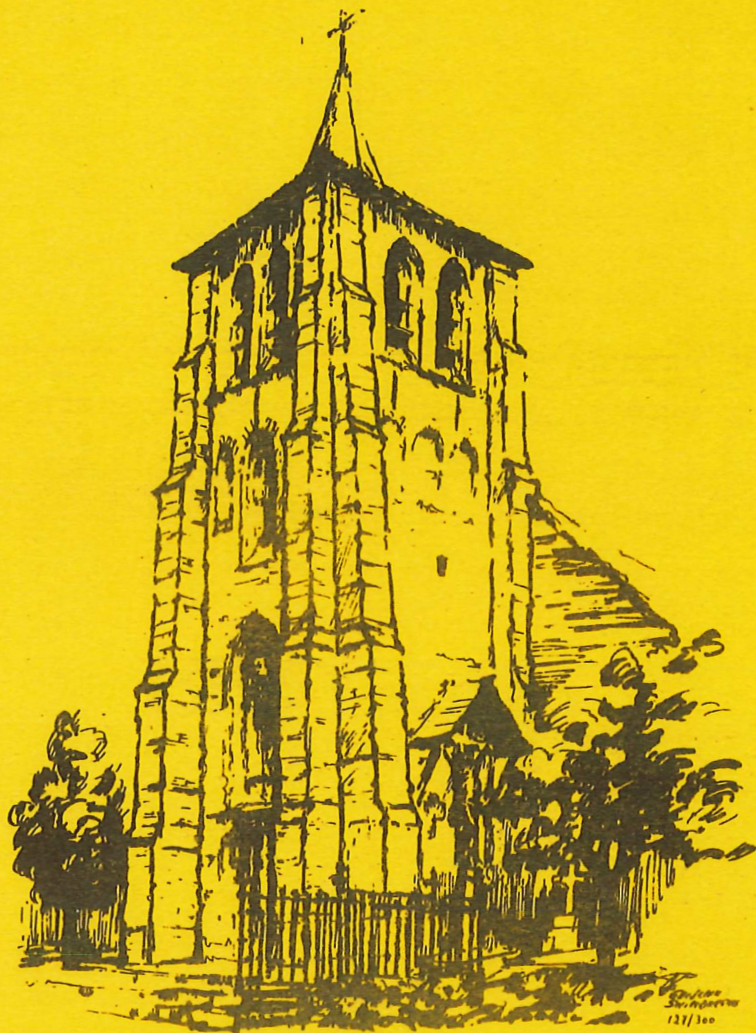

ZILLEGHEM

V.U. J. Pollet, Engelenstraat 2 8260 Aartrijke - Afgiftekantoor: Zedelgem 1

MAART 1989 - 10DE JAARGANG NR 1
Driemaandelijks tijdschrift

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

I N H O U D

	P.
In memoriam E.H. Willy PEIRSEGAELE	5
Pollet Jules Bisschop Willem Bassery bezoekt Zedelgem (1692)	7
Pollet Jules De registers van pastoor Philippus Dumon (1803-1811)	12
Denys Bertrand De veelzijdigheid van Norbert Edgard Fonteyne	26
Fonteyne N.E. Schets ener geschiedenis der gemeente Veldegem	31

MAART 1989 - 10DE JAARGANG NR 1

REDAKTIE EN BEHEER

Jules Pollet	Engelenstraat 2 Aartrijke
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 2a Zedelgem
Géry Cappon	Patrijzenhoek 9 Zedelgem
Victor Decéuninck	Groenestraat 29 Zedelgem
Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13 Loppem
Eddy Kyndt	Snellegemsestraat 8 Zedelgem

Lidmaatschap: 250 F
Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden zon-
der te verwijzen naar dit tijdschrift
en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. uitgever: Jules Pollet, Engelenstraat 2 Aartrijke

L.S.,

Met dit nummer begint de 10de jaargang van ons tijdschrift "ZILLEGHEM". Niet zonder trots. Niet zozeer omdat "Zilleghem" het reeds zolang heeft uitgehouden. Veel meer omwille van het peil waarop we het tijdschrift hebben kunnen houden. In de vorige nummers is er heel wat nieuws uit het verleden (een schijnbare contradictio in terminis!) bekend geraakt, legenden die de geschiedenis binnengeslopen waren naar het rijk van de fantasie verbannen en historische flaters, dank zij ernstig vorsingswerk, rechtgezet.

We hebben steeds een grote steun gehad aan onze trouwe leden die ons werk naar waarde wisten te schatten. Dank zij hun steun is de rij ZILLEGHEM-nummers een aardig volume geworden.

Zonder aan het werk van enige medewerker van "ZILLEGHEM" afbreuk te doen, willen we hier speciaal onze voorzitter E.H. Jules POLLET in de figuurlijke bloemetjes zetten. In dit nummer, het eerste van de 10de jaargang, verschijnt immers zijn 50ste bijdrage!

Elk van die bijdragen getuigen van een belesenheid, een trouw aan de waarheid en een zorg voor nauwkeurigheid. Achter de lange reeks artikels schuilt heel wat werk. Wie zich met stamboomonderzoek bezig houdt, zal beamen wat voor geduldig opzoekingswerk nodig is om een datum of een of andere naam te vinden.

Naast wat E.H. J. Pollet in "Zilleghem" publiceerde, verschenen van zijn hand de lijvige boekdelen "Bijdragen tot de geschiedenis van Aatrijke 898-1740" en het tweede deel dat handelt over de periode 1740-1814, alsook het werk "Parochie St.-Elooi Zedelgem - De Leeuw 1938-1988 - Een Terugblik".

We kunnen niets anders dan E.H. J. Pollet te danken voor wat hij voor de plaatselijke geschiedenis gedaan heeft. Mochten we nog veel van zijn hand publiceren, tot genoegen van al wie zich in het verleden van Zedelgem interesseert!

V. Déceuninck C.F.X.

In Memoriam

E. H. WILLY PEIRSEGAELE

Op 8 januari 1989 is in zijn geboortedorp Ledegem E.H. Willy Peirsegaele, medepastoor emeritus van Zedelgem St.-Laurentius, overleden.

Geboren op 9 oktober 1923, werd hij tot priester gewijd op 22 mei 1948. In datzelfde jaar, in november, werd hij leraar aan het St.-Aloysiuscollege te Mennen. In mei 1962

werd hij medepastoor in Zedelgem St.-Laurentius. Hier bleef hij tot aan zijn ontslag op 1 september 1986.

Gedurende 24 jaar was hij de geliefde medepastoor van Zedelgem-dorp. Daar ontlook zijn liefde voor het verleden van Zedelgem. Zo trad hij in het spoor van F. RONSE, die in 1934 als pastoor van Zedelgem was gestorven en van wiens hand, na zijn overlijden, een geschiedenis van Zedelgem was verschenen. Al wat maar enigszins met het Zedelgemse verleden te

maken had, boeide hem en verzamelde hij. En in zoeken en pluizen was hij niet verlegen zelfs veel uren van zijn slaap ervoor te offeren.

Enkele jeugdboekjes schreef hij in zijn leraarstijd te Menen en menig stukje volks-poëzie vloeide uit zijn pen in Zedelgem. Zijn voornaamste kunsthistorisch werk wijdde hij, in navolging van pastoor F. Ronse, aan de vermaarde Romaanse doopvont van Zedelgem.

Meerdere mensen wist hij te winnen voor zijn liefde tot het verleden van Zedelgem. Zo werd hij de stichter en eerste voorzitter van de Heemkundige Kring "Pastoor Ronse". Onder zijn impuls werd de Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem en de studie over de Zedelgemse doopvont, door pastoor F. Ronse geschreven, opnieuw uitgegeven. Ook het heemkundig tijdschrift "ZILLEGHEM" hield hij boven de doopvont, en zette er zich voor in zoveel zijn krachten het hem toelieten.

"ZILLEGHEM" is E. H. Willy PEIRSEGAELE veel erkentelijkheid verschuldigd voor het vele dat hij ervoor heeft gepresteerd. Wij blijven hem gedenken als de diep-betreurde stichter en eerste voorzitter van onze kring.

Jules POLLET

BISSCHOP WILLEM BASSERY

BEZOEKT ZEDELGEM

(1692)

Jules POLLET

Volop tijdens de Negenjarige Oorlog (1689-1692) kwam de Brugse bisschop Willem Bassery (1690-1706) op bezoek te Zedelgem (1). Voor de ganse Zedelgemse bevolking een feestelijke dag. De bisschop kwam er de kerk visiteren, de kinderen vormen en de gelovige gemeenschap enkele vermanende woorden toespreken. Bij die gelegenheid had het bestuur van de parochie 61b 12s 2 gr. gegeven "aenden heere pastor over het tracteren vansijne hoogweerdigheijt ten tijde als hij de kinders quam vormen t'samen met den hooftman ende notable prochiaenen." (2) Uit deze tekst mogen we echter niet besluiten dat de bisschop de kinderen kwam vormen samen met de hoofdman en de vooraanstaande parochianen, maar wel dat de hoofdman en de notabele parochianen, samen met de bisschop, na afloop van de plechtigheid zouden worden getrakteerd. Wellicht ging dit feestelijk samenzijn door in de pastorie en zal de zuster van de pastoor, Judoca Simons, op die dag haar handen vol hebben gehad bij de voorbereiding van dit traktaat. Judoca Simons stierf op 2 november 1693 en werd in de Zedelgemse parochiekerk ten grave gelegd.

Deze bisschoppelijk visitatie had plaats op 27 juli

REGLEMENT ENDE INSTRUCTIE
VOOR DE
VROE-VROUWEN,
EN ANDERE PERSOONEN,
OM WEL EN WAERACHTELYK
TE BEDIENEN HET
H. SACRAMENT
DES
DOOPSELS

AEN DE KLEYNE KINDERS IN DEN
NOODT, OFTE SCHYNELYCK
PERYCKEL VAN STERVEN.

GEMAECKT ENDE GEGEVEN

Door Syn Hooghw.

GUILIELMUS
BASSERY

*Bisschop van Brugge, Erfachtig Cancellier
van Vlaenderen &c.*

Op den 6. April 1697.

Tot BRUGGE, by de Weduwe van F.
Reernaerts, Boeck-druckster van syne D. H.

Niet alleen Mgr. Bassery maar ook zijn voorgangers en opvolgers hechtten veel belang aan het nooddoopsel. De vroedvrouwen moesten in staat zijn het op bevoegde wijze toe te dienen.
(*Acta episcopatus*, reg. 43, tussen fol. 283 en 284).

1692 rond de middag. Zo lezen we in het verslag dat naar aanleiding van dit bezoek werd neergepend. We lezen er: "die 27 Julii 1692 a meridie Illustrissimus Dominus visitavit ecclesiam parochialen de Sedelghem ubi admonuit populum". (op 27 juli 1692 rond de middag bezocht de bisschop de parochiekerk van Zedelgem, waar hij het volk vermaande (3)).

Waar ging de aandacht van de bisschop naartoe bij dit bezoek ? Dat vinden we in dit verslag. We sommen deze zaken even op.

Kerk en parochie. De kerk van Zedelgem is toegewijd aan St.-Laurentius. Er zijn drie altaren, maar alleen het hoofdaltaar is gekonsakreerd. Er zijn relieken van St.-Juliana, martelares, die ter verering worden uitgesteld op het feest van St.-Laurentius (10 augustus). Op dat feest is er een grote volkstoeloop. ER zijn alleen aflaten te verdienen door de leden van het broederschap van het Schapulier.

Pastoor is Rochus Simons gebcortig van Tielt; 40 jaar oud en aangesteld door bisschop Frans de Baillencourt (1671-1681) krachtens concours op voorstel van de abt der St.-Pietersabdij van Gent, die patronus is van Zedelgem (4). Op 25 maart 1679 was Rochus Simons zijn pastorschap op Zedelgem begonnen, zoals hij het schrijft in het parochieregister: "ab anno possessionis meae 1679 die 25 Martii". Pastoor van Zedelgem zou hij blijven tot aan zijn overlijden in februari 1699.

Er waren dan ongeveer 400 communicantes te Zedelgem, zodat de bevolking mag geraamd op 600 zielen.

Koster is Philippus Haghebaert. Hij is aangesteld door de abt vande Gentse St.-Pietersabdij en verricht goed zijn taak. Met ouder te worden had hij dus zijn manier van handelen verbeterd. In de verslagen van het bisschoppelijk bezoek in 1684 en het dekanaal bezoek in 1685 immers wist men over hem niet veel goeds te vertellen. (5)

Getuigenissen over de pastoor. Het volgende deel van dit visitatieverslag zijn getuigenissen over de pastoor en over de manier waarop hij zijn taak vervult. Deze getuigenissen van vooraanstaande Zedelgemnaars zijn ver van eensluidend, nogal wat in tegenspraak met elkaar. Wanneer wij ze vergelijken met de getuigenissen afgelegd tijdens het bezoek van bisschop Humbert Willem de Praecipiano (1682-1690) op 16 oktober 1684, dan moeten wij besluiten dat de manier waarop de pastoor Simons zijn taak volbracht, er niet veel was op vooruitgegaan (6).

We beluisteren eerst het getuigenis van de Zedelgemse hoofdman Adriaan Lievens. Hij was hoofdman van 1689 tot 1 november 1692 en is overleden op 13 juli 1694. Over zijn pastoor weet hij te vertellen dat hij zelden of nooit predikt, zo'n of vijfmaal per jaar. Zo was het ook met de katechismus, de lering voor de kinderen. Dit gebeurde zo eens per uitzondering. Zieken bezoeken deed hij uiterst zelden. Hij heeft een al te radde tong, maakt zich rap kwaad en gebruikt

scheldwoorden, vooral als hij bij drank is. Dat gebeurt veel, want hij is verslaafd aan de drank en aan het bezoeken van kroegen. Derhalve zoeken de deftige mensen zijn gezelschap niet op. Zo tekende de hoofdman een allerminst vleierend portret van zijn pastoor.

Kerkmeester Gaspar Storme daarentegen laat een heel andere klok luiden. Hij getuigt dat de pastoor op eervolle wijze zijn taak vervult en dat hij van al dat andere niets heeft gehoord.

Dismeester Jan de Gheselle brengt ook zijn getuigenis naar voor. Hij is van oordeel dat de pastoor er veel zou bij winnen mocht hij wat vaker prediken en beter de zieken bezoeken. Hij vermeldt tevens dat er wel eens een woordentwist ontstaat en scheldwoorden vallen tussen de pastoor en zijn parochianen.

Zo wist de bisschop dan weer eens hoe het reilde en zeilde te Zedelgem.

BRONNEN:

- (1) ZILLEGHEM 1984 p. 124-136
- (2) Rijksarchief Brugge (=R.A.B.) Vrije Registers nr. 6649
- (3) R.A.B. Kerkarchief nieuw nr. 413
- (4) ZILLEGHEM 1984 p. 54
- (5) ZILLEGHEM 1981 p. 74-81
- (6) ZILLEGHEM 1981 p. 77-78.

DE REGISTERS VAN PASTOOR PHILIPPUS DUMON

(1803 - 1811)

Jules POLLET

A. Het DOOPREGISTER.

Wanneer Philippus Dumon als pastoor in Zedelgem aantrad waren er 1959 inwoners: 1282 ouder dan 12 jaar en 677 minder dan 12 jaar.

Het geboortecijfer lag hoog in die tijd, zodat pastoor Dumon veel gedoopten mocht inschrijven in zijn doopregister. Enkel en echter werden alleen in het overlijdensregister ingeschreven. Hier gaat het om kinderen die bij de geboorte waren gestorven en vermeld zijn als "proles anonyma" (naamloos wicht). Toch kregen deze kinderen bij hun geboorte de nooddoop. Dit werd gedaan door chirurgijn of vroedvrouw. In de volgende tabel geven we de aantallen der geboorten:

geboren	totaal	jongens	meisjes	naamloos	natuurlijke kinderen	
					jongens	meisjes
1803	87	45	41	1	-	1
1804	62	34	22	6	-	1
1805	79	41	35	3	2	3
1806	91	49	39	3	-	3
1807	69	32	32	5	1	-
1808	78	38	37	3	1	2
1809	78	30	46	2	-	4
1810	82	50	32	-	3	3
1811	87	41	44	2	-	1
TOT:	713	360	328	25	7	18

De pasgeboren kinderen werden gedoopt de dag van hun geboorte of de dag erna. Ook wanneer een vrouw, op doortocht te Zedelgem, er beviel, werd haar kind daar gedoopt. Zo werd op 14 oktober 1803 in de kerk van Zedelgem Anna Theresia gedoopt, dochter van Pieter Van Besien en Maria Joanna Houttave, beide geboren en wonende te Roeselare. Anna Theresia was 's nachts om 1 u op 14 oktober 1803 geboren. Ludovicus en petronilla Reubens, die in Zedelgem woonden, waren peter en meter bij de doop. Pastoor Dumon schrijft in de doopakte: "mater praedictae Annae Theresiae hic casualiter existens in itinere parturiit." (de moeder van de genoemde Anna Theresia was hier toevallig op reis toen ze beviel.)

Kinderen bij wie bij de geboorte gevaar van sterven was, kregen de nooddoop, die normaal werd toegediend door chirurgijn of vroedvrouw. Gewoonlijk werd in de doopakte ingeschreven wie de nooddoop had gedaan. Zo vinden we daar de namen van chirurgijnen en vroedvrouwen die dan te Zedelgem actief waren.

Deze chirurgijnen waren:

Pieter Hoet uit Torhout en
Carel Kelderman uit Eernegem.

Volgende vroedvrouwen worden vermeld:

- Amelberga De Clerck, echtgenote van Bernard Van Cleven. Deze wordt slechts éénmaal vermeld, want ze stierf op 29 april 1803, 78 jaar. Haar man stierf op 1 mei 1803, 67 jaar oud.
- Godelieve Naeyaert, echtgenote van Pieter Teetaert. Zij is op 6 oktober 1810 gestorven, 52 jaar oud. Haar echtgenoot was reeds op 4 maart 1804 overleden, 59 jaar oud.
- Joanna Verhelle. Deze heeft verreweg het meeste nooddopen toegediend.
- Petronilla Blondeel, weduwe van Jan Van Acker. Zij hertrouwde op 22 oktober 1805 met Joseph Keirsebilck. Deze stierf op 14 oktober 1813, 66 jaar, en Petronilla op 30 april 1843, in haar 77ste jaar.
- Anna Heuveroet, weduwe van de op 11 juni 1803 gestorven Pieter De Vos.
- Josepha Brusseel, dochter van Pieter Frans Brusseel. Deze Pieter Frans was chirurgijn en van maart 1796 tot maart 1797 agent municipal (burgemeester) van Zedelgem. Josepha trouwde op 2 mei 1811, 26 jaar oud, met de 42-jarige Aartrijkse veldwachter Pieter Bruynooghe. Getuigen bij dit huwelijk waren: Hendrik van Houtte, "maire" (burgemeester) van Aartrijke en haar vader, Pieter Frans Brusseel,

die dan ook te Aartrijke woonde. Ook het pasgetrouwde paar vestigde zich te Aartrijke, waar op 20 maart 1812 hun eerste spruit werd geboren. Het kreeg de nooddoop van Victoria Brusseel, dan wonende te Ruddervoorde, en het kreeg de naam Ludovicus Petrus.

Ook vroedvrouwen uit het omliggende waren werkzaam te Zedelgem: ,

Victoria Brusseel uit Ruddervoorde
Maria Theresia Stoffels uit Torhout
Joanna Pachtebeke uit Loppem
Anna Masseine (Messine) uit Aartrijke.

Soms dienden ook andere personen de nooddoop toe. Zo doopte Pieter Custers zijn zoontje Jacobus. We lezen in het doopregister: "*Pater proprium infantem baptizaverat domi ob periculum mortis, quia alius nemo aderat.*" (De vader had zijn eigen kind thuis gedoopt omwille van stervensgevaar en omdat er niemand anders was.)

Wat het aantal nooddopen betreft vinden we volgende cijfers:

in 1803: 11	in 1806: 9
in 1804: 9	in 1807: 4
in 1805: 8	in 1808: 5
	in 1809: 4

Van deze 713 geboorten tijdens de jaren 1803-'11 waren er geboren

64 in januari	34 in juli
74 in februari	38 in augustus
75 in maart	56 in september
65 in april	72 in oktober
68 in mei	42 in november
64 in juni	61 in december

Hoe oud was dan de vader bij de geboorte van zijn kind? In het doopregister zien we dat die leeftijd schommelde tussen 25 en 71 jaar.

De leeftijd van de moeder bij de geboorte van haar kind lag tussen 21 en 48 jaar. Bij de natuurlijke (buitenechtelijke) kinderen was de leeftijd van de moeder bij de geboorte van haar kind tussen 16 en 38 jaar.

De doopnamen

Bij 79,72 % van de jongens werd een van de volgende namen als doopnaam gegeven, waarbij zeer dikwijls een tweede naam voorkwam:

- Carolus : 61 maal	- Franciscus : 38 maal
- Petrus : 50 maal	- Philippus : 35 maal
- Joannes : 48 maal	- Jacobus : 28 maal
- Joseph : 41 maal	

Volgen dan:

- Ludovicus : 19 maal	- Bernardus : 8 maal
- Henricus : 13 maal	- Augustinus : 5 maal

Driemaal komen voor: Albertus, Cornelius, Hubertus.

Tweemaal: Augustinus, Livinus, Sebastianus.

Tenslotte éénmaal:

Amandus, Ambrosius, Andreas, Antonius, Basilius, Cyriacus, Eugenius, Felix, Ivo, Joachim, Laurentius, Leonardus en ook slechts éénmaal Napoleon, toch een klinkende naam in die tijd.

Bij 74,69 % van de meisjes waren de doopnamen:

- Anna 85 maal, waarvan de samenstelling

- Anna-Theresia 57 maal.
- Maria: 50 maal, maar behalve 2-maal altijd in samenstelling met namen als Theresia, Anna, Joanna...
 - Francisca : 45 maal
 - Isabella : 33 maal en
 - Joanna : 32 maal.

Verder komen nog voor:

- Sophia	: 15 maal	- Rosalia	: 7 maal
- Catharina	: 12 maal	- Regina	: 6 maal
- Barbara	: 9 maal	- Coleta	: 4 maal.
- Victoria	: 8 maal		

Driemaal vinden we: Blondina en Genoveva.
 Tweemaal: Eugenia, Veronica, Josepha en Virginia.
 Eénmaal: Amelia, Angela, Ida, Jacoba, Justina,
 Seraphina, Severia en Xaveria.

Opvallend is dat de naam Theresia nooit alleen, maar steeds als tweede naam voorkomt, het meest in samenstellingen als:

Anna-Theresia	: 57 maal
Joanna-Theresia	: 14 maal
Maria Theresia	: 13 maal

G. Het HUWELIJKSREGISTER.

Tijdens de negen jaren: 1803-1811, werden te Zedelgem 134 huwelijken kerkelijk ingezegend. Van deze 134 mannen die huwden waren er 70 geboren te Zedelgem, iets meer dan 52 %. De andere mannen kwamen voor het grootste deel uit de omliggende parochies:

Uit : Aartrijke	: 8	uit : St.Andries	: 3
Torhout	: 6	Ruddervoorde	: 3
Loppem	: 5	Zwevezele	: 3
Varsenare	: 5	Lichtervelde	: 2
Eernégem	: 4	St.-Michiels	: 2
Jabbeke	: 4	Oostkamp	: 2
Waardamme	: 4		

Verder één uit Brugge, Beernem, Egem, Handzame Ichtegem, Kortemark, Meetkerke, Menen, Oudenburg, Passendale, Pittem, Snellegem en Zarren.

Van de 134 bruiden waren er 97 of wat meer dan 72 % geboren te Zedelgem. De andere waren geboren te

Torhout	: 6	Waardamme	: 3
Loppem	: 4	Pittem	: 2
Ruddervoorde	: 4	Westkerke	: 2
Aartrijke	: 3		

En één uit Brugge, Egem, Ettelgem, Eggewaartskapelle, Ichtegem, Leisele, Lichtervelde, St.-Michiels, Oostkamp, Roksem, Snellegem, Zerkegem en Zwevezele.

De maanden waarin het meest huwelijken werden ingezegend waren april en mei; het minst in maart en december, dit omwille van het verbod om een huwelijk te sluiten in Vasten en Advent.

Huwelijken in

januari	: 7	juli	: 17
februari	: 7	augustus	: 14
maart	: 3	september	: 8
april	: 22	oktober	: 9
mei	: 25	november	: 7
juni	: 13	december	: 2

Uit het doopregister weten we dat van deze 134 gehuwde paren er 83 waren die in Zedelgem hun eerste kind kregen. Bij 54 van deze 83 kwam dit eerste kind tijdens het eerste jaar van hun huwelijk. Bij 18 van deze 54 duurde het zelfs geen negen maanden vooraleer de bevalling voorviel. In één geval zelfs was het kind er reeds twee maanden vooraleer het huwelijk werd ingezegnd.

Hoe oud waren bruid en bruidegom bij het aangaan van hun huwelijk ?

jonger dan 20 j.	1	10
tussen 20 en 30 j.	55	85
tussen 30 en 40 j.	48	26
tussen 40 en 50 j.	19	10
tussen 50 en 60 j.	10	3
tussen 60 en 70 j.	1	-

Zoals we zien waren er 55 mannen of 41 % en 85 vrouwen of wat meer dan 63 % die tussen 20 en 30 jaar waren bij het sluiten van hun huwelijk. Wat meer dan 58 % van de mannen was ouder dan 30 jaar wanneer ze het huwelijk aangingen; bij de vrouwen was dit maar 29 %. Dat de leeftijd van de huwendes wat hoog lag, kwam voor een deel door weduwnaars en weduwen die hertrouwden. Van deze 134 huwelijken waren er 33 van weduwnaars of wat meer dan 24 %. Elf van deze weduwen hertrouwden met een weduwnaar en 10 met een jongman. Zowel bruid als bruidegom waren soms al op gevorderde leeftijd wanneer ze huwden. Zo trouwde op 20 september 1811 de 53-jarige Joannes Baptista Vyncke met de 57-jarige Maria Huyghe. J. B. Vyncke stierf op 3 mei 1846, 88 jaar oud; hij was van 1792 tot 1804 koster en daarna school-

meester te Zedelgem.

Bij 108 van deze 134 huwelijken of wat meer dan 80 % was de man ouder dan de vrouw. Bij de overige huwelijken was de vrouw de oudste. Soms was het leeftijdsverschil tussen man en vrouw nogal groot. Op 28 april 1807 trouwde de 21-jarige Pieter Savary met de 42-jarige Anna Allemeersch, weduwe van Bernard Verduyn. De 44-jarige Pieter Kaeckaert trouwde op 15 april 1806 met de 18-jarige Anna De Clerck. Isabella De Ketelaere, weduwe van de op 15 november 1806 gestorven Pieter Lievens, molenaar op de Zedelgemse dorpsmolen, trouwde op 19 juli 1808, op 47-jarige leeftijd met de 31-jarige Pieter van Poucke, die zo molenaar werd op de dorpsmolen. Op 17 juli 1810 hertrouwde Pieter Vanden Kerckhove, 58 jaar, weduwnaar van Regina Franco, met de 25-jarige Isabella Vanthournout. De 66-jarige Adrianus Baele, weduwnaar van Maria Anna Heindrickx, hertrouwde op 6 mei 1806 met de 26-jarige Isabella Willem.

C. Het OVERLIJDENSREGISTER

We beginnen met een overzicht per jaar en per leeftijd. (zie volgende bladzijde)

Zoals duidelijk blijkt uit dit overzicht, komt het grootste aantal overlijdens voor bij de kinders jonger dan 10 jaar. Dit aantal bedraagt 202 overlijdens of 43,81 % van het totaal. Wanneer we de overlijdens nemen van 0 tot 20 jaar komen we aan 51 %.

Het overlijden van kinderen is in die tijd wel de grootste oorzaak van het hoge sterftcijfer.

geboren	totaal:	jongens	meisjes	naamloos	natuurlijke kinderen jongens meisjes
in 1803	87	45	41	1	- 1
1804	62	34	22	6	- 1
1805	79	41	35	3	2 3
1806	91	49	39	3	- 3
1807	69	32	32	5	1 -
1808	78	38	37	3	1 2
1809	78	30	46	2	- 4
1810	82	50	32	-	3 3
1811	87	41	44	2	- 1
TOTAAL:	713	360	328	25	7 18

Overledenen:	1803	1804	1805	1806	1807	1808	1809	1810	1811	TOT.
bij geboorte:	1	6	3	3	5	3	2	-	2	25
min 1 jaar :	16	14	13	13	10	7	8	12	10	103
van 1 - 10 j.	9	8	6	10	12	7	8	10	4	74
van 10 - 20 j.	7	4	3	4	2	4	1	4	5	34
van 20 - 30 j.	3	4	2	1	3	3	2	-	2	20
van 30 - 40 j.	4	10	1	5	3	4	5	4	-	36
van 40 - 50 j.	4	7	2	2	4	5	4	2	2	32
van 50 - 60 j.	8	5	4	3	5	6	2	6	8	47
van 60 - 70 j.	9	6	8	3	2	5	4	2	7	46
van 70 - 80 j.	7	-	3	2	-	5	3	4	2	26
van 80 - 90 j.	4	2	-	1	1	1	1	2	1	13
leeftijd niet vermeld	-	-	1	1	1	-	2	-	-	5
TOTAAL:	72	66	46	48	48	50	42	46	43	461

Ongevallen daarentegen kwamen niet veel voor. Pastoor Dumon noteert er maar twee die een dodelijke afloop hadden in zijn overlijdensregister. Op 9 juli 1809 werd Albertina Carriere dood aangetroffen op de Torhoutsesteenweg ("in platea lapidea thoraltensi"). Volgens de papieren die zij op zich droeg, was zij geboortig van Soignies. Op 10 juli werd zij te Zedelgem begraven. Haar leeftijd is niet vermeld. Eveneens op de Torhoutsesteenweg ("via lapidea thoraltensi") viel een jongen van omtrent 12 jaar van een kar en stierf onmiddellijk. Dit gebeurde op 27 juni 1810 en op 28 juni werd hij te Zedelgem begraven. Men vertelde dat het een Roeselaarnaar was.

In de regel werden de overledenen begraven reeds daags na hun overlijden.

In welke maand dwamen de meeste sterfgevallen voor ? Van de 461 overlijdens 1803-1811 zijn er gestorven in:

januari	: 60	mei	: 46	september	: 29
februari	: 30	juni	: 37	oktober	: 38
maart	: 49	juli	: 32	november	: 32
april	: 41	augustus	: 22	december	: 45

Hoe oud werden de langstlevenden ?

Op de 461 overlijdens 1803-1811 waren er maar 13 mensen die ouder waren dan 80; geen enkele haalde de 90.

We sommen ze even op:

- Pieter De ketelaere + 17.06.1803, 81 jaar, weduenaar van Marianne Lievens en echtgenoot van de 44-jarige Anna Copman. Na de dood

van haar echtgenoot hertrouwde Anna Copman met de 31-jarige Henricus Massenhove uit Eernegem op 26.06.1805.

- Victoria Vande Waeter, + 26.08.1803, 83 jaar, weduwe van Joannes Dumon en moeder van pastoor Philippus Dumon.
- Marcus Lievens, + 28.09.1803, 89 jaar, weduwnaar van Maria Catharina Beernaert en gewezen molenaar op de dorpsmolen van Zedelgem.
- Thomas Rammant, + 10.11.1803, 88 jaar, weduwnaar van Jacoba De Breyne, overleden op 19.01.1803, 71 jaar.
- Antonius Van Houtte, + 09.05.1804, 87 jaar, echtgenoot van Regina Verplancke.
- Anna Catharina Rogiers, + 14.05.1804, 85 jaar, weduwe van Petrus Vande Castele en van Ludovicus Willems.
- Joannes De Ketelaere, + 14.03.1806, 85 jaar, weduwnaar van Petronilla Muylle en echtgenoot van Francisca Verbeke.
- Jacob de Ketelaere, + 17.01.1807, 88 jaar, echtgenoot van Joanna De Meulenaere. Deze stierf op 30.12.1810, 86 jaar oud.
- Maria De Geselle, + 28.10.1808, 86 jaar, weduwe van Pieter Lievens.
- Joanna Van Exe, + 18.01.1809, 88 jaar, weduwe van Adriaan Verduyn.

- Petronilla Maertens, + 17.01.1810, 87 jaar, weduwe van Johannes De Lycke en van Frans Pattyn.
- Joanna De Meulenaere, + 30.12.1810, 86 jaar, weduwe van Jacob De Ketelaere (zie hoger).
- Petronilla Cools, + 01.03.1811, 86 jaar, weduwe van Pieter Meulemeester.

Bron: Parochieregister in Kerkarchief Zedelgem.

Tentoonstelling

DE GEDECOREERDE DOOD

Gebruik en ornament bij de uitvaart
te Oostende

van 11 maart tot 30 september 1989

HEEMMUSEUM DE PLATE

Feest- en Cultuurpaleis, 1ste verdieping
Wapenplein - B-8400 OOSTENDE

OPEN : - elke zaterdag
 - dagelijks tijdens Paas- en Pinkstervakantie en in
 - de maanden juli, augustus en september
 - dinsdag gesloten

OPENINGSUREN : 10u. - 12u. / 15u. - 17u.

met de steun van Begrafenissen & Crematies NUYTTEN N.V.

DE VEELZIJDIGHEID VAN
NORBERT EDGARD FONTEYNE (1)

Bertrand Denys

Dat de Veldegemse schrijver N.E. Fonteyne ooit uit de belangstelling was verdwenen, mogen we niet beweren. Zijn werk heeft altijd al stille aandacht gekregen van enkele Fonteyneliefhebbers. De laatste jaren echter is de interesse rond de auteur fel toegenomen.

Fernand Bonneure, toch wel de grootste protagonist van Fonteyne, verzorgde in 1986 de uitgave van de nooit eerder gepubliceerde "Sprookjes van Spijt" (Hadewijch, Schoten), met een aangepaste levensschets van de schrijver. Van 24 tot 27 november 1988 werd in Veldegem herdacht dat Fonteyne er 50 jaar eerder overleed in zijn huis "Zonneleen" aan de huidige St.-Corneliusstraat). De Gemeentelijke Culturele Raad van Zedelgem organiseerde er een Fonteyneweek met voordrachten, tentoonstelling en de uitgave van het nooit eerder gepubliceerde "Het Kerstlied". Dit verhaal zette niet alleen Fonteynes literaire talent in het zonlicht, maar ook zijn sterke interesse voor de streekgeschiedenis, hier het leven van pioniers bij het ontstaan van een dorp in het veld (Veldegem?).

(1) Over N.E. Fonteyne als literator schreven wij een uitvoerig artikel in Zilleghem, 3de jg. nr. 2, 1982 (p. 43-59).

Uit de tentoonstelling van enkele archivalia kwamde verrassende veelzijdigheid van N.E. Fonteyne naar voren: deze man, die zich letterlijk te pletter werkte (hij stierf aan een hartklepverlamming op 33-jarige leeftijd op 7 juni 1938), stortte zich op allerlei domeinen van de wetenschap zoals de taalkunde, dialectologie, volkskunde, geschiedenis van Vlaanderen en heemkunde.

In de Gemeenteschool van Veldegem, waar hij onderwijzer was, richtte Fonteyne een schoolmuseum in. Hiervoor ging hij op zoektocht bij vrienden, kennissen en collega's, zoals blijkt uit een brief van 22 november 1936 aan zijn vriend-onderwijzer Denis Vanhecke uit Oosteeklo: "Kunt u mij een stuk perkament bezorgen voor mijn schoolmuseum?"

Korte tijd voor zijn overlijden, had N.E. Fonteyne een schoolreis naar de frontstreek uitgestippeld: een vooruitstrevende pedagogische gedachte voor die tijd. Helaas, zijn schoolhoofd bleek minder vatbaar voor deze interessante aanpak. Norbert Fonteyne heeft zich vreselijk geërgerd aan deze dodende onverschilligheid, het onbegrip en de jaloersheid van zijn directeur.

Voor burgemeester Raoul van Zuylen van Nijvelt (°Dilbeek, 30.06.1884 - + Veldegem, 08.01.1962) schreef N.E. Fonteyne geregeld toespraken, zoals ter gelegenheid van de wijding van de scheutist André Hillewaere (zoon van de Veldegemse onderwijzer F. Hillewaere, geb. in Zedelgem op 21 april 1913 en priester gewijd op 2 augustus 1937. Was missionaris in China en nu medepastoor in Vřadslo).

Uit bewaarde foto's blijkt dat Norbert Fonteyne ook actief deelnam aan de organisatie van de Veldegemse H. Hartstoet. Ook aan de installatie van burgemeester van Zuylen in 1933 werkte hij intensief mee. In Pierlala (humoristisch weekblad voor 't arrondissement Brugge) van 28 mei 1933, lazen we daarover een geniepige en van jaloersheid getuigende lezersbrief: "Wat is't? Zijn 't daar allemaal domooren? Is er niemand van de gemeente zelve die er iets van kent, om een burgemeester te helpen inhuldigen? Ge zoudt het toch zeggen, want Menheere den onderpaster die teekent: "Een die 't weet", in de Thouroutsche Bode, schrijft dat het allemaal geschoteld en gelepeld is door twee schoolmeesters van Oedelem (Decuyper en Fonteyne). Zijn de onderwijzers van Veldegem niet goed genoeg daarvoor?" In beeldrijke taal schreef de inzender van de brief verder: "Van den andere (d.i. Fonteyne) spruit den hoogmoed uit zijn kop gelijk een fonteine. Waar is den tijd dat de vent meendevan een beetje kommunistisch te moeten doen, puur om niet te zijn gelijk de gewone menschen? gelukkig is die vlage nog al rap overgegaan: hij viel toen een beetje in de kwezelkwale." Op de burgemeester z'n installatie moet Fonteyne wel heel goed gevolgd zijn, want "Sapristie, wat waren die twee mannen hooveerdig, toen ze een handje kregen van menheere den baron."

Wie het literaire werk van N.E. Fonteyne een beetje kent, weet dat Veldegem noch decoratief, noch met name erin een rol speelt. Naast de bekende omschrijving van Veldegem als "achterlijkste dorp van Vlaanderen" (Kinderjaren), bevat het Fonteyne-archief talrijke aantekeningen over Veldegem die getuigen van een haat-liefde

verhouding. Hij doet het dorp alf als "een gesloten wereldje waar men van onder niet licht ingeraakt, maar van buiten moest komen. Ik heb weten een nieuw dorp ontstaan en het was leerrijk om zien, plots zo midden het struikgewas van een veld, door de gril van een heer! Hoe al wat arriveren wilde, daar heen toog. Een wriemelend wereldje... bevrijd van alle traditie en verleden waaruit langzaam een nieuwe burgerij groeide! Daar kon men maar één misdaad doen: superieur zijn...!" (Uit: "Brief aan mijn broer")

Bij de stichting van een Davidsfondsafdeling in Veldegem in 1937, werd Norbert Fonteyne de eerste ondervoorzitter. Maar na enkele maanden schreef hij al zijn ontslagbrief: "Ik beschouw mijn letterkundige arbeid als mijn levenswerk en laat me er door niets van verstrooien. Dit bestuurderschap haalt me wat al te veel armzaligedorpskommer op den hals die aan mij mindert." Als officieel voordrachtgever van het DF kwam hij nochtans in veel Westvlaamse afdelingen met een voordracht over "De Vlamingen, een volk van de zee."

In het archief van de gemeente Zedelgem, werd een getypte, historische schets van de gemeente Veldegem, van Norbert Fonteynes hand, ontdekt. Het overzicht werd geschreven in 1935. De aanleiding hiervoor konden wij niet achterhalen, nergens wordt er melding van gemaakt. (15-jarig bestaan van Veldegem?). Op de tekst werden verschillende stempels van de gemeente Veldegem geslagen. De inhoud van "Schets van een geschiedenis van de gemeente Veldegem" getuigt van historische onderlegdheid, ja zelfs van

veldonderzoek. Bij het Cartografisch Instituut te Brussel bestelde Fonteyne "de kaart van heel Veldegem ten einde ze te gebruiken bij de studie van het milieu en meteen bij opzoekingen naar de lokale geschiedenis." (brief van 23.12.1937) Welke bronnen hij gebruikte, is ons onbekend. Waarschijnlijk zullen de mondelinge mededelingen van Veldegemnaars de hoofdbron geweest zijn voor de opstelling van dit historisch overzicht van deze jonge gemeente. Of hij de toen pas verschenen "Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem" van pastoor Fr. Ronse (Torhout, 1934) consulteerde, lijkt ons evenmin met zekerheid te zeggen. De literair-romantische visie op de streekgeschiedenis kan Norbert Fonteyne alleszins niet loochenen.

In elk geval leek dit beknopte overzicht van de Veldegemse geschiedenis ons toch de moeite waard om gepubliceerd te worden. De historische kritiek laten we aan onze verstandige lezers over.

Bertrand Denys

SCHETS ENER GESCHIEDENIS DER

GEMEENTE VELDEGEM

opgemaakt door

N. E. FONTEYNE

Over Veldegem als dusdanig ware de geschiedenis gauw geschreven, aangezien het als agglomeratie pas sedert 1863 bestaat, en als gemeente amper vijftien jaar oud is. Vòòr tachtig jaar lagen er op het huidige grondgebied vijf gehuchten: enkele dungezaaide huisjes, waaronder vele uit vlechtwerk en klei opgetrokken, die zich schaarden om een hoeve of langs een oude weg. Uitgestrekte gebieden bos en drasland scheidde ze van elkaar af.

Maar het grond gebied heeft zijn geschiedenis! Het kan enige waterlopen, velden en wegen aanwijzen die historisch belang hebben. Deze jonge gemeente, gevormd uit de afgelegen uithoeken van vier naburige gemeenten heeft niet alleen het lof van de gemeenten gedeeld, - wat in de geschiedschrijving van die localiteiten thuis hoort, - doch kan ook enkele historische feiten aanwijzen die vermeldenswaard zijn.

I. De naam "Veldegem".

De oudste naam voor Veldegem is Lepe; later, nog vòòr 1600 wordt het: Suutlepe. Nadien komt de naam "Hooge Veld" algemeen in gebruik; die veranderde later in "Het Veld" waar het hele gebied bedoeld werd, en bleef enkel nog voor een wijk, en vooral voor het domein van de Weled. geboren Heer Bon R. van Zuylen Van Nijvelt, behouden. Eerst in een gemeenteraadszitting van 1865 te Zedelgem komt de naam "Veldegem" (in navolging van de in de streek veel voorkomende gemeentenamen op "-ghem") officieel voor.

Bij de voorbereiding tot het uitroepen van onze parochie tot afzonderlijke gemeente werden twee namen voorgedragen: "Mariaveld" (nu nog gedeeltelijk te vernemen in de kerkelijk veel gebruikte term: Maria-Veldegem) en "Veldegem"; deze laatste kreeg de voorkeur. De eerste naam van de gemeente "Lepe" blijft nog in een wijknaam bewaard.

II. Het Gebied.

In de oudste tijden vormde ons grondgebied het hart van het Harwaldelinga of bos van Torhout, dat een uiloper was van het "Woud sonder ende ofte genade" strekkende van Gent tot Diksmuide, en dat ook nog na de ontginning van onze streken gedurende de XIIde eeuw, om zijn magere zandgronden, bleef voortbestaan.

Een uithoek van onze gemeente (deze die van Ruddervoerde afkomstig is) maakte ook deel uit van het Bulscampveld, - de uitgestrekte

heide, die van St.-Joris ten Distel tot Tielt reikte, - dat in 850 door zijn eigenaar Walcharius bij zijn intrede in het klooster van Cysoing bij Rijsel, aan die abdij geschonken werd, en het eerste patrimonium vormde van de proostdij die door die abdij, op het huidig grondgebied van Hertsberge, gesticht werd.

Gedurende de Middeleeuwen zat ons gebied ingeschakeld in de gesloten reeks velden die met het Maleveld, Sijseleveld, Beverhoutsveld, Bulscampveld, Beeteveld, Baesveld, Hoogeveld, Lichtervelde, Koekelareveld, Rozeveld enz. een natuurlijke versterking om de Brugse Vrijstad daarstelden.

Tot aan de Franse Revolutie behoorde Veldegem grotendeels tot de ammanie van Zedelgem, doch een hoekje stond onder de Heerlijkheid van den Houtschen op Loppem, een ander deel onder de Heerlijkheid van Wynendale, en tenslotte nog een laatste streep behoorde bij de Heerlijkheid van Ruddervoorde.

III. De Bodem.

Een onderzoek naar de bodemgesteldheid levert volgend uitzicht: zwakke quaternaire zandplooien, met in de laagten slibklei met zand en veldsteen dooraderd. Dit laat vermoeden dat die huidige laagten oude tijkreken zijn, die door depositie van leem uit het zwakstromende zeewater, en tevens door de erosie der zandplooien stilaan toegeslibt zijn. Toen de zee afgestoten werd, bleven nog eeuwen lang die krekens onder de vorm van ondiepe vijvers voortbestaan; tot de erosie der naburige zandplooien ze totaal had

afgedempt, waaruit hun zandachtige bovenlaag te verklaren is. Vooral zijn die vijvers verdwenen, omstreeks de Franse Revolutie toen een Brugse familie eigenaar werd van het gebied en het zorgvuldiger ging afwateren en bebossen. Een aandachtige beschouwer van de grondplooien kan echter nog immer duidelijk de oude vijverbeddingen onderscheiden. Ook de vroegere beddingen der tijrivieren zijn met goede rivierklei toegeslibd. Langs de beek vindt men op 2 m diepte (woonhuizen Desanghere ?) oude bosgrond met staken en sparappels.

IV. Oudste Vermeldingen.

De eerste maal komt onze gemeente ter sprake in 1111.

In de moerassige Lepebossen had zich een roofridder met zijn dienstvolk verscholen, en plunderde de kooplieden die naar de wijdberoemde Torhoutse jaarmarkt togen. Dit verspreidde een schrik onder de vreemde handelaars en bedreigde de jaarmarkt in zijn bloei. De legendarische gerechtigheid van Graaf Boudewijn Hapken, die, zonder aanzien voor de persoon, - de roofridder was Heer van Callooi - de rovers liet aanhouden en opknopen, stelde een einde aan die schrik.

Bij patentakt, onder dagtekening 24 maart 1624, wordt het hele grondgebied "vrijgeweed" voor de bewoners der gemeente Zedelgem. De heer van Haveskercke, heer van Zedelgem en schepen van 't Vrije, laat hen, mits een gezamenlijke jaarlijkse vergoeding van zeven gulden toe: turf, plaggen en leem te steken, alsmede gras te snijden en koeien te weiden op het hele veld. Op alle kaarten van het Graafschap Vlaanderen,

vertoont zich het grondgebied van onze gemeente als een aaneenschakeling van grote vijvers, (bij Sanderus kan men er tot achttien tellen die in oppervlakte samen groter zijn dan de droge grond). Sommige van die vijvers, onder andere drie die zich bevonden op het huidige domein "Hoogveld", komen nog voor op kaarten opgemaakt circa 1855. Het waren echte heiplassen zo als in de Kempen.

In een Torhouts archief bevindt zich nog ergens een brief, uit de tweede helft van de achttiende eeuw die de hele gemeente beschrijft als een aaneenschakeling van grote vijvers, die "te wintertijd, een uitgestrekte plas vormen, waar men tegen den einders de kerktorens van Rudder-voorde, Lichtervelde, Loppem, Aartrijke en Torhout ziet boven uitsteken."

Deze streek ligt in volle visgebied van de Menapiërs. Men vond visvijvers van de Oude Belgen te Torhout (Groenhove) en te Aartrijke (De Maere). Wellicht is iets dergelijks te vinden in de hovingen van het kasteel "Hoogveld".

V. De Beken.

Door het grondgebied stromen twee beken: de Moubeek die de grensscheiding uitmaakt tussen Veldegem en de oude moedergemeente, en de Veldbeek die de gemeente middendoor snijdt. (De Langendijkbeek die de oostgrens van het "Hoogveld" uitmaakt, en waarlangs men nog een stuk dijk kan bemerken, uit de tijd toen men nog in het regengetij de Veldegemse vijvers binnen hun oevers moest houden, is een vertakking van de Veldbeek). Moubeek en Veldbeek vormen samen met de verderop gelegen Mars-

of Waardammebeek (de oude Rura) en de oude Roya die van Eeghem komt, de rivierenbundel die te Brugge het swin van de Sincfal vormden. Op de kaarten van het Graafschap staat de Veldbeek nog in de vijftiende eeuw als meldenswaardig aangetekend. In de tijd van de open zee waren het tijrivieren en nog heden kan men uit de verhevenheid van naburige gronden hun oorspronkelijke verrassende breedte opmaken.

VI. Wijknamen.

Vooreerst hebben we hoger genoemde Lepe, Hoogveld, Laagveld en Rozeveld. Maar ik wil hier alleen nog even een paar veelzeggende namen aanduiden. De Hollevoorde, een voorde of wedding over de tijrivier (Moubeke of Veldbeek) voor de Yperweg. De voorde van vrouw Holle of Venus der Germanen.

Langs de oude Yperweg noemen de kadastrale plans nog een Galgeknok, wat schijnt te wijzen op een oude gerechtsplaats langs die voorname handelsbaan.

Dan hebben we daar nog de Stroeyput, die samen met namen als Velddamstraat, Lischlaan, De Vijvers e.a. verhalen over het vroegere voorkomen van de grond. Ook nog de "Sjongel" (Westvlaams woord van dezelfde oorsprong als het Engels woord "Jungle", verders nog "de Wal". De wijk "Hut" heeft stellig betrekking op de oude heerlijkheid "Den Houtschen" waartoe hij behoorde.

VII. De verdwenen Molens.

Onder de oorlog werd door de Duitsers de Lepemolen opgeblazen, omdat hij te geschikt was als richtingspunt voor luchtbombardementen. Een ommeloper van 1674 vermeldt dat de Karthuiszerinnen binnen Brugge eigenaar zijn van die molen, alsmede van een Molendamvijver er bij gelegen.

Langs de bijna verdwenen Wynendaleweg, werd vòòr een paar jaar, een windmolen afgebroken die de "Kroonmolen" heette (de naam wordt nog bewaard in het erbij behorende woonhuis-enherberg), omdat hij voor het maalrecht behoord had tot de heerlijkheid van Wynendale.

III. De Wegen.

VIII. De Wegen.

Enkele eeuwenoude wegen, die het wel en wee van ons land, dag voor dag, hebben meegemaakt, en waarvan sommige werkelijk belangwekkend rijk waren, doen ons grondgebied aan.

1. De Yperweg. Die vormde tot voor 1754 de enige rechtstreekse verbinding tussen Brugge en Torhout, en dan verder to Yperen. Deze weg is de huidige grintweg van de statie naar Torhout; aan het kapelletje van de Leeuw richt hij zich naar ons gebied, wordt dan over een lengte van zevenhonderd meter onderbroken of in voetwegel veranderd, ontstaat opnieuw aan de herberd de Zandberg en gaat dan vanaf de statie verder als grintweg.

2. De Gravenweg of Wynendaleweg. Deze vormt de verbinding tussen het vroegere grafelijk

slot en de hoofdstad van het graafschap. Even voorbij de Zandberg verlaat hij als een zijvertakking de Yperweg, kruist de kalsijde naar Veldegem, kruist de provinciebaan, wordt over een afstand van vierhonderd meter onderbroken, en bestaat dan verder onafgebroken tot aan Wynendale.

3. Op de noordoostzijde van de gemeente loopt, in een grote boog omheen het oude vijvergebied, de Oude Gentweg naar Oostende, die te Knesselare de "Brugschen Heerenweg" verlaat. Deze baan werd geplaveid in 1845-'46.

4. De Hontsweg of Houtschen weg (de huidige grintweg naar Zedelgemstatie die uitkwam op de Heerlijkheid van den Houtschen op Loppem.

5. De huidige provinciebaan die in 1754 onder de regering van Maria-Theresia werd aangelegd.

6. De spoorbaan Brugge-Torhout aangelegd in 1845.

IX. Proostdij en Parochie.

Door de familie Baratte de Templeuve, Van Iseghem en Muscar wordt aan de gemeenteraad van Zedelgem grond aangeboden op Veldegem om er een kerk en scholen te bouwen. E. H. Vuylsteke, pastoor te Zedelgem, zet zich aan het werk en in 1864 hebben we een kerk, in 1865 een gemeenteschool voor jongens en in 1866 een meisjesschool. Kerk en pastorie kostten 45.300 fr.

In 1896 wordt de proostdij verheven tot Parochie.

Hier volgt nu de lijst der pastoors die elkander, op de proostdij eerst, en daarna op de parochie opvolgden:

- E.H. PATTYN Joseph (proost) (1865-1868)
- E.H. VERCRUYSSSE Franciscus (1868: proost; 1895: pastoor; + 1898)
- E.H. VANDERHAEGHE August (1898-1905)
- E.H. DEWAELE Jozef (1895-1925; +1925 in Veldegem gebraven)
- E.H. PLANCKAERT Oscar (1925-1929; +1929 in Veldegem begraven)
- E.H. DERMAUT Achiel (1929-1938)

X. Voornaamste feiten uit de wereldoorlog.

Ons grondgebied deelt natuurlijk het lot van alle dorpen uit het bezette gebied: opeisingen, inkwartieringen. Er wordt een uitgebreide loskaai voor troepen en munitie aangelegd langs de spoorbaan.

In 1916 worden kerk, klooster en gemeenteschool veranderd in een hospitaal voor typhuslijders. Op 17 oktober 1918 wordt de kerktoren opgeblazen. In 1924-25 wordt hij heropgebouwd.

XI. De Gemeente.

Bij Kon. Besluit van 28-01-1920 wordt Veldegem afzonderlijke gemeente. Het wordt gevormd uit 753 ha. grondgebied van Zedelgem, 44 ha van Ruddervoorde, 40 ha van Aatrijke en 140 ha van Torhout. De eerste burgemeester der gemeente was Ch. Vandendriessche, na hem kwam de heer J. Janssens. De derde burgemeester was weled. heer baron van Zuylen van Nijevelt.

PAASBIECHTBRIEFJES

In "De Standaard" d.d. 25-26-27 maart 1989 verscheen een merkwaardig artikel in verband met paasbiechtbriefjes.

Indertijd kreeg de biechteling die zijn paasbiecht kwam spreken, van de biechtvader een briefje tussen de tralies toegeschoven als bewijs dat hij z'n paasbiecht had gesproken. In sommige biechtstoelen is er zelfs onder het traliewerk een gleufje voorzien om het bewuste documentje gemakkelijker door te kunnen schuiven.

Na de tijd die voorzien was om "z'n Pasen" te houden - "elk in zijne parochie, binnen de veertien dagen omtrent Paschen, te weten: van Palmen-zondag tot beloken-Paschen" volgens de catechismus van Mgr. J.J. Faict - deed de pastoor z'n ronde om te weten wie al dan niet z'n Pasen gehouden had. Het voorleggen van het bewuste document ontsloeg de pastoor van het geven van een herderlijke berisping.

